

Miedzynarodowy Kongres Geograficzny

Zagadka nordyzmu

Niemcy — pod względem rasowym przedłużeniem Polski

Rasa nordyczna.

Na posiedzeniu Międzynarodowego Kongresu Geograficznego, w dniu poświęconym specjalnie tematowi i uczonego polskiego, znakomity antropolog lwowski, dziś już europejska sława i autoritet w zagadnieniach rasy, prof. Jan Czekanowski przedstawił swój referat o składzie rasowym ludności polskiej.

Brzmi to skromnie: referat, podczas gdy w rzeczywistości jest zsumowaniem bardzo interesujących wyników badań prof. Czekanowskiego. Ostatnia publikacja prof. Czekanowskiego ukazała się przed 4-ema laty — ustaloną wówczas metodą w ciągu czterech lat uczonego polski przeprowadził nowe prace, stawiające nas przed zdumiewającymi wnioskami. Odczyt prof. Czekanowskiego zbiegł się z datą wydania jego książki*) poświęconej całkowicie antropologii i przedstawiającej w sposób naukowy, a zarazem popularny praktyczne rezultaty teorii prof. Czekanowskiego. Tezy, jakie są tam przeprowadzone, mają charakter wszechstronny, a wśród tej wszechstronności oczywiście nie pomijając zagadnienia nordyzmu. Sprawa nordyzmu jest tylko jednym wąskim odcinkiem antropologii, — tak patrzy na to nauka, Natomiast dla nas, dla laików, jest problemem najaktualniejszym, wskutek swego związku z ideologią polityczną ruchu hitlerowskiego.

Legenda nordyckiego narodu

Niemcy szerzą następujące przekonania: rasa nordyczna jest najwartościowsza, naród niemiecki jest narodem nordycznym, należy więc walczyć ze skazaniem najsłabszych ras ludzkiej przez przemieszki słowiańskie, a przede wszystkim żydowskie.

Na to wyniki prac prof. Czekanowskiego dają odpowiedź: nie spierajmy się, czy rasa nordyczna jest najbardziej wartościową odmianą rodzaju ludzkiego, przyjęcie tego twierdzenia jest dla Niemców raczej niekorzystne, gdyż a) niema narodu czysto nordycznego, narody są mieszaniną ras, b) Niemcy pod względem swego składu rasowego stanowią przedłużenie Polski, c) Prasiłowanie są bardzo silnym elementem nordycznym, d) element nordyczny w Polsce północnej jest o wiele silniejszy, niż w Niem-

*) JAN CZEKANOWSKI: prof. Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie: „Człowiek w czasie i przestrzeni”. Str. 272. 7 tablic 81 ilustracji i map. Biblioteka Wiedzy, tom 9. Warszawa, 1934. Trzaska, Evert i Michalski.

Typ laponoidalny.

czek południowych, e) pierwotni nordyczni tkwią także w żyłach i łatwo może się zdarzyć, że spotkamy żyda bardziej nordycznego od rodowitego Niemca.

Podział na rasy

Dla zrozumienia badań prof. Czekanowskiego, trzeba zdać sobie sprawę z faktu, że ludzkość nie przedstawia czystych, wyraźnych typów rasowych. Pierwotne, zasadnicze rasy ludzkie wytworzyły przez krzyżowanie znaczną ilość gatunków mieszańców. Dział tu prawo dziedziczności, które wyraża się tem, że rodzice mogą mieć dzieci, albo zachowujące cechy rasowe ojca, albo cechy matki, albo zespalają w sobie te cechy (mieszanie). Skolei potomstwo o cechach zmieszanych, może łączyć się z innym potomstwem o innych cechach mieszanym i wytwarzać nową, oryginalną kombinację cech rasowych.

Dlatego też usystematyzowanie ludzkości, przeprowadzenie podziału na poszczególne gatunki, stanowiło dla nauki trudność poważną — i — dodajmy zaraz — podstawową. Ze szkoły wynieśliśmy podział Linneusza na rasę kaukaską, amerykańską, mongolską, etjopską i mongolską. Ten klasyczny szkolny podział na 5 ras, przedstawionych w podręcznikach przez pięć głów człowieka białego, czerwonego, żółtego, czarnego i brunatnego, jest dziś uznany za błędny.

Na właściwą drogę pierwszy natrafił z początkiem 19-go wieku G. Cuvier, który zdał sobie sprawę, że rzekomo czerwono-skóra Ameryka Północna i północna strefa polarna, stanowią terytorium rasy żółtej, brunatna zaś Oceanja, wraz z barwnym światem malajskim, leżą na pograniczu rasy żółtej i czarnej. Na tej podstawie, zwróciwszy uwagę na barwę skóry i kształt włosów (do czego dodano później i kształt nosa) postawił zasadę trójdzielności rodzaju ludzkiego na wielkie grupy: białą, żółtą i czarną.

Tezy Cuviera doznały nieoczekiwanego poparcia u badaczy właściwości krwi ludzkiej. Mianowicie najnowsze odkrycia (r. 1929) wykazały, że u człowieka mamy także trzy odmiany krwi.

Polski Cuvier

Ale podział Cuviera jest dopiero podziałem jaknajogólniejszym. Ustalał podstawę, lecz pozwalał na spory, jeśli chodzi o dalsze rozgrupowanie. Tu rolę Cuviera odegrał prof. Czekanowski, tworząc syntetyczną teorię, usuwając odczuwalne różnice zdań i sprzeczności hipotez.

Prof. Czekanowski zwraca uwagę na mieszańców, jacy powstają przez skrzyżowanie się z sobą trzech ras cuvierowskich. Najłatwiej zobrazować to na schemacie graficznym. Narysujmy trójkąt, w wierzchołkach postawmy wyrażone kropki. Będą one oznaczały 3 typy podstawowe, jak u Cuviera, tylko, że nazwiemy je już zgodnie z nową terminologią Czekanowskiego. A więc — będzie to rasa nordyczna, rasa laponoidalna i rasa nigrycka. Boki trójkąta, to jest linie łączące owe trzy punkty zasadnicze, oznaczają typy pośrednie.

W ten sposób między typem nordyckim, a laponoidalnym znajdujemy typ armenoidalny, między typem nordyckim a nigryckim — typ śródziemnomorski, między typem laponoidalnym a nigryckim — typ austroafrykański. Otrzymujemy teraz już 6 typów. To właśnie są rasy według Czekanowskiego.

21 ras

Ale są to dopiero rasy zasadnicze, których liczbę Czekanowski podniósł z trzech na sześć. Owe sześć ras (nordyczna, armenoidalna, laponoidalna, austroafrykańska, nigrycka, śródziemnomorska — znów wracamy do nordycznej) krzyżuje się między sobą i daje w rezultacie 15 typów mieszanym, co razem z sześcioma zasadniczymi tworzy razem 21 ras rodzaju ludzkiego.

Przejrzystość i konsekwencja systemu Czekanowskiego jest uderzająca i występuje od razu przy następującym rozumowaniu.

Przypuśćmy, że trzy rasy Cuviera skrzyżowały się i mają potomstwo — da nam to trzech mieszańców pierwszego stopnia, co będzie razem odpowiadać sześciu typom zasadniczym Czekanowskiego. Skolei w następnym pokoleniu skrzyżowanie istniejących już sześciu odmian (trzy rasy Cuviera i trzy mieszańce) musi dać 15 mieszańców, co znów w sumie z poprzednio powstałymi 6 typami da 21 typów — a więc

Prof. Jan Czekanowski.

właśnie tyle, ile wyodrębnił Czekanowski.

Rasy Europy

Taką jest całość naukowa podziału, dla Europy wystarczy ograniczyć się do jego części. W Europie mieszkają cztery typy zasadnicze i sześć typów mieszanym. Można się łatwo domyślić, że dla Europy spośród sześciu typów zasadniczych Czekanowskiego trzeba dwa odrzucić: nigrycki i arktyczny. Pozostały cztery. I teraz podobnie jak poprzednio najlepiej uciec się do pomocy schematu graficznego. Narysujmy kwadrat. Poprowadźmy w nim przekątne. Wierzchołki kwadratu, będą oznaczać cztery typy główne, a boki (cztery) i

przekątne (dwie) typy mieszańców, zjawiające się jako skutek skrzyżowania czterech typów głównych.

Teraz możemy już wyliczyć i rasy zamieszkujące Europę. Cztery pierwsze typy: 1 - nordyczny, 2 - laponoidalny, 3 - armenoidalny, 4 - śródziemnomorski. Sześć typów mieszańców: 5 - nordyczny + armenoidalny = dynarski (bok kwadratu), 6 - arme-

Typ subnordyczny (odmiana polska).

Zamknięcie obrad Międzynar. Kongresu Geograficznego

Dziś, o godz. 11-ej odbyło się uroczyste zamknięcie Międzynarodowego Kongresu Geografów w wielkiej sali Tow. Naukowego w pałacu Staszyca, N. Świat 72. Na liście mówców zostali zapisani pp. profesorowie: Bowman, de Martonne, Voute i Romer. Popołudniu odbędzie się zebranie Komitetu Wykonawczego Międzynar. Unji Geograficznej w składzie prof. prof.: Bowman, Ch. Close, de Espinosa, de Martonne, J. G,

Maury, L. Mecking, E. Romer, J. Steese, E. J. Voute. O godz. 16-ej min. 30 odbyło się posiedzenie wszystkich członków Unji w tym samym lokalu. Na porządku dziennym wybory nowego zarządu Unji.

Sprawozdanie ze szczegółowego przebiegu uroczystości zamknięcia Międzynar. Kongresu Geograficznego podajemy na stronie 1-ej.

Teatr Aktora

Otwarcie nowego teatru pod dyktando Stefana Jaracza

W pierwszej połowie września przy ul. Mokotowskiej 73 otwiera się prywatny teatr dramatyczny p.n. „Teatr Aktora”. Dyrektorem artystycznym jest Stefan Jaracz, najbliższymi współpracownikami jego S. Perzanowska, M. Zimińska i K. Benda. Na otwarcie wystawiona będzie nieśmiertelna komedia Gabriela Zapolskiej „Moralność pani Dulskiej” w reżyserji Stanisławy Perzanowskiej. Obsadę tworzą: S. Jaracz, S. Po-

znanowska, M. Zimińska, L. Żelichowska, H. Jaraczówna (debut), M. Zarębińska i S. Daniłowicz. Opława dekoracyjna Władysława Dąbrowskiego.

Następną premierą „Teatru Aktora” będzie znakomita komedia historyczna W. Sardou „Madame sans gêne” w tytułowej roli której wystąpi Mira Zimińska. Jest to relikwia jakby umyślnie napisana dla tej znakomitej o niezwykłym temperamentie scenicznej artystki. Rolę Napoleona I zagra Stefan Jaracz.

noidalny + laponoidalny = alpejski (bok kwadratu), 7 - laponoidalny + śródziemnomorski = sublaponoidalny (bok kwadratu), 8 - śródziemnomorski + nordyczny = północno - zachodni (czwarty bok kwadratu), 9 - nordyczny + laponoidalny = subnordyczny (pierwsza przekątna), 10 - armenoidalny + śródziemnomorski = litoralny.

Wygląd poszczególnych ras

Rasa nordyczna: — wzrost wysoki, smukła budowa ciała, krótki tułów, długie kończyny, wąskie dłonie i stopy, biała skóra o różowym odcieniu, jasne, popielate włosy, niebieskie oczy, wąski, prosty nos, wydłużona głowa, podłużna twarz.

Rasa śródziemnomorska: — niski wzrost, śniada skóra, ciemne włosy o kasztanowym odcieniu, ciemne oczy, dość wąski nos, owalna twarz, bardzo długa głowa.

Rasa armenoidalna: — średnio rosła, skóra biała, matowa, włosy i oczy ciemne, krótka głowa, trójkątna twarz, wąski, orli nos.

Rasa laponoidalna: — niski wzrost, krępy tułów, małe, szerokie dłonie i stopy, płow - żółta skóra, okrągła głowa, szeroka, płaska twarz, dość szeroki nos, niskie oczodoły.

Typ subnordyczny: — średniorosły, szerokołocy, nos średnio szeroki, kolor skóry i włosów, skłonność do odcieni ciemniejszych, niż nordycki.

Typ dynarski: — skóra jasna, ciemne włosy, szeroka skala odcieni oczu, wysoki wzrost, krótkość głowy, długa twarz, wąski, garbaty nos, smukła budowa ciała, wielkie stopy.

Typ północno - zachodni: — jasna skóra, dysharmonijna pigmentacja oczu i włosów, głowa wydłużona, długa, dość szeroka twarz, wąski nos, smukła budowa.

Typ litoralny: — wyższy od śródziemnomorcow, cięższa budowa ciała, pośredniogłowy z twarzą szerszą i szerokawym nosem.

Typ sublaponoidalny: — niskorosły, oczy ciemne, włosy ciemne lub szatynowe, skóra płowa, zaokrąglona głowa, nos średni, dość szeroki.

Typ alpejski: — skóra dość jasna, włosy ciemne, oczy ciemne, twarz średniogłowa, dość wąski nos, głowa okrągła, wzrost niski.

Rasy w Polsce

Obecnie, po przedstawieniu podstaw zagadnienia, można sformułować pytania. Będą one brzmiły: 1) Charakterystyczne cechy rasowe Polski. 2) Rasy w Polsce. 3) Charakterystyczne cechy rasowe Niemiec. 4) Stosunek rasowy Niemiec do Polski. 5) Cechy rasowe żydów, stosunek Niemców do żydów.

Zasadniczym rysem rasowym ludności polskiej jest, że podczas gdy elementy nordyczny i laponoidalny stanowią trzy czwacie jej składu, na pozostałe przypada zaledwie ćwierć. Jesteśmy więc krajem nordycko - laponoidalnym. W związku z tem będziemy też mieć typ subnordyczny, powstały z połączenia dwóch poprzednich. Najsilniej nordyzm występuje u nas na północy, gdzie na Pomorzu, w Poznaniu, na Zachodnim Mazowszu wraz z Warszawą, na Wołyniu silnie przeważa. Element laponoidalny skupiony jest na południu, silnie w poważnej większości występuje tylko w południowo - zachodniej Małopolsce i na Śląsku, na obszarze w stosunku do obszaru całej Polski, dość nikłym. Poza tem rasa laponoidalna tworzy wyspy na północy - wschodzie i przede wszystkim w biedniejszych i mniej dostępnych częściach kraju.

Zilustrujemy te twierdzenia przykładem. W Nasielskiem wśród mężczyzn nordycki stanowią 56,5 proc., u Huculów z Dolhopola — 19,9 proc., na rubieżach Łużycko - śląskiej — 25 proc., w Beskidzie Zachodnim — 19,4 proc., ale np. w Żbikowie pod Warszawą — 52,9 procent.

Rasa nordyczna.

Nordyzm u Niemców

We współczesnej Europie środkowej mamy dwa wielkie zwarte terytoria o bezwzględnej przewadze rasy nordycznej: zachodnie — między ujściem Odry i dolnym Renem, oraz wschodnie — między ujściem Odry, a dolnym Niemnem. Terytorium zachodnie — to nordycki germański, wschodnie — nordycki słowiański. Wyłudnienie terytoriów wschodnich Polski, dawniej pełnej przewagi elementu nordycznego, jest następstwem ekspansji Słowian wschodnich, którzy jako element nordyczny, bardziej aktywny, parli na Zachód, aż do Odry i Łaby, nordyzując obecne terytorium Niemiec, a pozostawiając na Wschodzie bardziej pasywny element laponoidalny.

Toteż Niemcy północne mają przewagę nordyczną natomiast Niemcy południowe wykazują przewagę elementu laponoidalnego.

W świetle badań prof. Czekanowskiego staje się oczywiste, że Niemcy nie są bynajmniej krajem o tak wielkiej przewadze nordycznej, jako to się powszechnie mniema i jak się dziś szczególnie głosi. Niemcy, pod względem rasowym, stanowią dalszy ciąg Polski, na południu zaś są mniej nordyczni, niż Polacy. Niemcy różnią się od Polski znaczniejszą przymieszką rasy śródziemnomorskiej, potęgującą się na zachodzie i przymieszką armenoidalną, wzmagającą się ku południowi.

Antropologja, ściśle, bezstronna, obiektywna zgotowała nie spodziankę niemieckim nordycznym teorejom nawet, gdyby nordycki byli rasą wybraną. Niemcy nie mogą sobie rościć pretensyj do tytułu narodu wybranego.

Żydzi

I wreszcie — żydzi. Naogół pozostaje się pod sugestją faktu ich odosobnienia społecznego i przesłania się czystości ich krwi. Żydzi są typowymi mieszkańcami, a tylko pierwiastek semicki jest tak różny od pierwiastków aryjskich, że nawet występując w małym procencie, wyciska swe cechy. Poza tem jednak przejawiają się zasadnicze elementy ludności europejskiej. Wśród żydów warszawskich najliczniej reprezentowanym składnikiem jest element nordyczny. U żydów lwowskich najsilniejsza jest przewaga elementu laponoidalnego. Wspólny zaś typ zbadanych żydów polskich i litewskich stanowi to, że najsłabszą mniejszość tworzy charakterystyczny dla semitów składnik orientalny.

Zdzisław Broncel.

Typ sublaponoidalny.